

Tulevaisuuden saaristo -hanke

1. Hankkeen tiiviit taustatiedot

Saaristoalueet ovat monin tavoin yhteiskunnallisesti haavoittuvia: niille on ominaista alueellinen eriarvoisuus, vähemmistöasemassa olevien ryhmien heikko vaikutusvalta sekä infrastruktuurin ja palvelujen jatkuvuuteen liittyvät epävarmuudet. Näissä olosuhteissa Sitran Tulevaisuusvalta-ohjelman työkalut ja tuki voivat tarjota ratkaisevan muutoksen suunnan, kun halutaan vahvistaa osallistumista ja tulevaisuusajattelua päätöksenteossa.

Hanke "Tulevaisuuden saaristo" (Framtidens skärgård) on ensimmäisiä osia Paraisten kaupungin alkavaa pitkäjänteistä työtä saaristokaupungin ainutlaatuisen saariston kehittämiseksi. Saaristokaupungin saaristo käsittää yli 11 000 saarta, joista 108 on ympärivuotisesti asuttuja. Alueelle on ominaista hajautunut yhdyskuntarakenne, rajoittunut, haasteellinen fyysinen saavutettavuus, sesonkivaihtelut, palvelu- ja työpaikkaongelmineen sekä digitaalinen epätasaro. Samalla saaristolla on kaikki edellytykset vahvistua ja kehittyä, jos toimenpiteet perustuvat oikeisiin ratkaisuihin ja tulevaisuuden tarpeita ennakoivaan ajatteluun – juuri tässä Sitran Tulevaisuusvalta-ohjelman tarjoama tuki ja asiantuntemus on ratkaisevan tärkeää.

Kaupunki valmistelee ensimmäistä paikallista saaristo-ohjelmaansa, jonka tavoitteena on parantaa saaristoalueiden elinolosuhteita asukkaiden ja monipaikkaisten asukkaiden kokemien tarpeiden pohjalta. Haluamme kehittää osallistavan mallin, jossa hyödynnetään Sitran ennakoinnin ja tulevaisuusvallan työkaluja ohjelman rakentamiseen. Työssä korostuvat erityisesti nuorten, mutta myös ikääntyneiden, monipaikkaisten ja syrjäisten saarten asukkaiden osallisuus.

Perustana toimii 2025 loppuun saatettava laaja asumiskelpoisuusanalyysi ("Asuttavuus Paraisten saarilla", "Bobarhet i Pargas skärgård" -hanke). Sitran tuella tämä työ syvennetään rakenteelliseksi osallistumismalliksi, jolla on todellista vaikutusvaltaa päätöksenteossa, ja jossa rakennetaan toimenpidekokonaisuus, saaristokaupungin Saaristo-ohjelma.

Kohderyhmät:

- Ensisijainen: saariston asukkaat (nuoret, monipaikkaiset, ikääntyneet, syrjäisten saarten asukkaat)
- Toissijainen: viranhaltijat, päättäjät, alueelliset ja kansalliset viranomaiset
- Maantieteellinen: Paraisten kaupungin saaristoalueet

2. Rahoituksen hakija ja kokeilun toteuttaja

Hakija:	Paraisten kaupunki (Pargas stad)
Y-tunnus:	0136082-5
Toteuttaja:	Kaupungin saaristoyksikkö.
Yhteishenkilö:	saaristopäällikkö Benjamin Donner benjamin.donner@parainen.fi 040 483 82 82
Toteutusaika:	1.12.2025-30.11.2026
Kumppanit:	Saaristomeren biosfäärialue, paikalliset yhdistykset, nuorisovaltuusto, alueelliset ja valtakunnalliset viranomaiset.

3. Hankkeen tausta ja tarve

Paraisten kaupunki on maailman suurin saaristokaupunki saarten lukumäärän ja pinta-alan perusteella. Saaristoalueilla kohdataan ainutlaatuisia haasteita, kuten saavutettavuuden ongelmia, digitaalista syrjäytymistä ja palveluiden saatavuusongelmia sekä isot sesonkivaihtelut ja ikääntyvä väestö. Alueen elinvoima vaatii strategista otetta, jossa paikallinen tieto yhdistyy laajempaan tulevaisuusajatteluun.

Kansallinen saaristo-ohjelma 2024–2027 korostaa paikallisten saaristo-ohjelmien merkitystä. Sitra-hankkeen tuella luomme osallistavan, tulevaisuussuuntautuneen mallin, joka tuottaa konkreettisia ratkaisuja paikallisiin haasteisiin ja vahvistaa tulevaisuusvaltaa.

Syksyllä 2025 valmistumassa oleva osallistava ja asukaslähtöinen asumiskelpoisuusanalyysi tarjoaa ainutlaatuisen tietopohjan – nyt on aika siirtyä tiedosta, tunnistetuista haasteista, ratkaisumalleihin ja toimintaan.

4. Hankkeen tavoitteet ja tulokset

Tavoitteet:

- Kehittää tulevaisuusorientoitunut, osallistava toimintamalli Paraisten saaristo-ohjelman laativaksi
- Vahvistaa saariston asukkaiden tulevaisuusvaltaa työpajojen ja dialogien kautta
- Laatia ohjelma, jossa konkreettiset tavoitteet ja mittarit koskevat mm. asumista, palveluita, elinkeinoja ja saavutettavuutta
- Kehittää työkalut päätösten saaristovaikutusten arviointiin
- Luoda pysyvät rakenteet ohjelman seurantaan, yhteydenpitoon ja jatkokehitykseen

Tulokset:

- Käyttöön otettu osallistava ja ennakoiva päätöksenteon malli
- Paikallinen saaristo-ohjelma, jolla on vaikutusta ja jatkuvuutta

5. Tärkeimmät kohde- ja sidosryhmät

- Saariston asukkaat (nuoret, ikääntyneet, monipaikkaiset)
- Kaupungin viranhaltijat, päättäjät ja eri hallintokunnat

- Saaristomeren biosfäärialue
- Kansalliset ja alueelliset viranomaiset, tutkimus- ja kehittämistoimijat

6. Hankkeen kuvaus ja aikataulu

Hanke etenee vaiheittain:

1. Alkupalvi 2025: asumiskelpoisuusanalyysin tulosten analyysi, hankkeen sisältö- ja aikataulusuunnittelu, yhteistyörakenteiden rakentaminen.
2. Talvi - kevät 2026: tulevaisuustyöpajat eri puolilla saaristoa, joissa asukkaat muodostavat toivottuja ja todennäköisiä tulevaisuuskuviaan.
3. Kesä–syksy 2026: visiodialogit päätöksentekijöiden ja asukasryhmien välillä, Erätauko- tai vastaavalla menetelmällä.
4. Syksy–talvi 2026: saaristo-ohjelman koostaminen ja poliittinen sekä operatiivinen ankkurointi, seurantarakenteiden kehittäminen.
5. Viestintä, fasilitointi ja tulosten jalkautus läpi hankkeen.

Fasilitointi- ja asiantuntijapalveluita hankitaan ulkopuolisina ostopalveluina.

7. Hakijan osaaminen, verkostot ja sitoutuminen hankkeeseen

Saaristoyksiköllä ja biosfäärialueen henkilöstöllä on vankka kokemus osallistavista kehittämisprosesseista ja projektinhallinnasta. Saaristoyksikön yksikköpäällikkö, jolla on aikaisempaa kokemusta saaristo-ohjelman luomisesta toisessa kunnassa, sekä syvälinen erikoisosaaminen koskien aihealuetta, käyttää hankkeen aikana 40% työajastaan hankkeen johtamiseen ja työn jalkauttamiseen. Projektiin palkataan tämän lisäksi hankekoordinaattori, jolla on osaamista saaristo-olosuhteista joilla katsotaan olevan hyvät edellytykset koordinoida hankkeen toimenpiteitä, sekä hankkeen viestintätyöntekijä, joilla on kokemusta viestinnästä, osallistamisesta ja saaristo-olosuhteista.

Kaupunki on sitoutunut ohjelmatyöhön ja siihen liittyvään poliittiseen ja hallinnolliseen integrointiin.

8. Hankkeen viestintä

Viestintä kohdistetaan:

- Asukkaisiin – työpajat, sosiaalinen media, tapahtumat
- Kaupungin sisäisesti – intranet, uutiskirjeet, koulutukset
- Kansallisiin toimijoihin – julkaisut, tilaisuudet, esimerkit

Tämän lisäksi lehdistölle tehdään hankkeen alussa ja lopussa mediatiedoitteita sekä kutsutaan mahdollisuuksien mukaan mukaan seuraamaan työtä.

Saaristo-ohjelma julkaistaan kirjallisena sekä digitaalisena

Loppuraportti julkaistaan avoimesti ja jaetaan muiden kuntien käyttöön esimerkkinä tulvaisuusvalta-menetelmästä.

9. Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Palkkakustannukset

Projektipäällikkö (saaristopäällikkö)	
rahapalkka 40 % 12kk	25 296 €
sivukulut 24%	6 071 €
 Projektikoordinaattori	
rahapalkka 100 % 12 kk	40 800 €
sivukulut 24%	9 792 €
 Hankeviestijä	
rahapalkka 50 % 12 kk	20 400 €
sivukulut 24%	4 896 €
 <i>Rahapalkat yhteensä</i>	<i>86 496 €</i>
<i>sivukulut yhteensä</i>	<i>20 759 €</i>
Palkkakustannukset yhteensä	107 255 €

Yleiskustannukset

Toimisto-, puhelin- ja datakustannukset, 3% rahapalkoista	3 217,65 €
Hallinnolliset kustannukset (talous), 3% rahapalkoista	3 217,65 €
Yleiskustannukset yhteensä	6 435,30 €

Matkakustannukset

Seminaarimatkat syrjäisille saarille ja kilometrikorvaukset	1 700,00 €
Matkakustannukset yhteensä	1 700,00 €

Ostetut palvelut

Fasilitointi, tulevaisuusvaltatyön asiantuntijapalkkiot	17 000,00 €
Muut ostetut palvelut	2 500,00 €
Digitaalinen tiedotus toimenpiteistä	500,00 €
Ostetut palvelut yhteensä	20 000,00 €

Muut kustannukset

Painomateriaali, työpajat ja saaristo-ohjelma	2 700,00 €
Muut kustannukset yhteensä	2 700,00 €

Kustannukset yhteensä

	138 090,34 €
Paraisten kaupunki 20%	27 618 €
SITRA 80%	110 472 €

10. Tunnistettut riskit

- Resurssipula: ratkaistaan selkeällä työnjaolla ja biosfääriverkoston tuella
- Heikko osallistuminen: ratkaistaan kohdennetuilla osallistamismenetelmillä ja yhteistyöllä
- Heikko jalkauttaminen kaupungin ja viranomaisten työhön: Yksiköitä otetaan mukaan työhön alusta alkaen. Yksiköt ovat itse rakentamassa toimenpidekokonaisuuksiaan aikatauluineen ja vastuujakoineen
- Poliittinen muutos: estetään kytkemällä työ osaksi strategiatyötä ja viestintää